
Vergaderjaar 2023–2024

36 470 XIII

**Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van
Economische Zaken en Klimaat (XIII) voor het jaar 2023
(wijziging samenhangende met de Najaarsnota)**

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

INHOUDSOPGAVE

A.	ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVoorstel	3
B.	BEGROTINGSTOELICHTING	4
1	Leeswijzer	4
2	Beleid	5
2.1	Overzicht belangrijke uitgaven- en ontvangstenmutaties	5
2.2	Overzicht Coronamaatregelen	9
3	Beleidsartikelen	11
3.1	Beleidsartikel 1 Goed functionerende economie en markten	11
3.2	Beleidsartikel 2 Bedrijvenbeleid: innovatie en ondernemerschap voor duurzame welvaartsgroei	13
3.3	Beleidsartikel 3 Toekomstfonds	20
3.4	Beleidsartikel 4 Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering	23
3.5	Beleidsartikel 5 Een veilig Groningen met perspectief	30
3.6	Beleidsartikel 6 Bijdrage Nationaal Groeifonds	35
4	De niet-beleidsartikelen	36
4.1	Artikel 40 Apparaat Kerndepartement	36
4.2	Artikel 41 Nog onverdeeld	38
5	Agentschappen	39
5.1	Nederlandse Emissieautoriteit (NEa)	39
5.2	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl)	41

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVORSTEL

Wetsartikelen 1 en 2

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van [artikel 2.3](#), eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2016 elk afzonderlijk bij wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2023 wijzigingen aan te brengen in:

1. de departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat;
2. de begrotingsstaat inzake de agentschappen van dit ministerie.

De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

Mede namens de Minister voor Klimaat en Energie,

De Minister van Economische Zaken en Klimaat,

M.A.M. Adriaansens

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1 Leeswijzer

Opbouw tweede suppletoire begroting 2023

Deze tweede suppletoire begroting geeft een geactualiseerd beeld van de begrotingsuitvoering 2023. Onderdeel B, de begrotingstoelichting, is als volgt opgebouwd:

1. Leeswijzer.
2. Overzicht belangrijkste suppletoire uitgaven- en ontvangstenmutaties. De belangrijkste verplichtingenmutaties zijn toegelicht in de artikelen.
3. Overzicht Coronamaatregelen. Een overzicht van de coronamaatregelen die op de begroting van het Ministerie van EZK zijn opgenomen.
4. De beleidsartikelen. Voor ieder beleidsartikel is de tabel «Budgettaire gevolgen van beleid» opgenomen. Hierin zijn de begrotingsmutaties voor de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten weergegeven.
5. De niet-beleidsartikelen. In de budgettaire tabellen zijn de begrotingsmutaties voor de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten opgenomen.
6. De agentschappen. In deze tweede suppletoire begroting zijn de aanpassingen in de agentschapsparagrafen van de Nederlandse Emissieautoriteit (NEa) en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) opgenomen.

Ondergrenzen toelichtingen

Voor het toelichten van de begrotingsmutaties zijn in deze tweede suppletoire begroting de ondergrenzen gehanteerd zoals opgenomen in de onderstaande tabel.

Tabel 1 Ondergrenzen conform RBV		
Omvang begrotingsartikel (stand ontwerp-begroting) in € miljoen	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € miljoen)	Technische mutaties (ondergrens in € miljoen)
< 50	1	2
=> 50 en < 200	2	4
=> 200 < 1000	5	10
=> 1000	10	20

In sommige gevallen, waar politiek relevant, worden ook posten toegelicht beneden deze ondergrenzen.

2 Beleid

2.1 Overzicht belangrijke uitgaven- en ontvangstenmutaties

Tabel 2 Belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties 2023 (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Art.	Uitgaven 2023
Vastgestelde begroting 2023 (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amendementen)		16.721.603
Belangrijkste suppletoire mutaties		
Coronamaatregelen	2	– 88.200
Nationaal Groeifonds middelen	2	– 348.000
Toekomstfonds	3	– 105.737
Klimaatfondsmiddelen	2+4	– 263.531
Dekking voor lagere SDE-ontvangsten	4	– 28.000
Uitvoeringskosten Klimaat medeoverheden	4	– 23.465
Versterkingsoperatie	5	– 300.000
Clusterings en gebiedsfonds	5	– 130.000
Vergoeding Norg akkoord	5	– 96.671
Waardevermeerderingsregeling	5	– 59.000
Nationaal programma Groningen	5	– 45.000
Vergoeding fysieke schade	5	– 33.000
Vergoeding immateriële schade	5	33.000
Diverse subsidies versterken	5	40.000
Overige mutaties		– 34.389
Stand 2^e suppletoire begroting 2023		15.239.610

Belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties 2023

Toelichting

Coronamaatregelen

Dit betreft verschillende coronamaatregelen. De verlaging van het budget met € 10 mln betreft een bijstelling van het budget in verband met lager dan geraamd beroep op de TVL-regeling. Het budget voor de Time-out-Arrangement (TOA) dat door kredietverstrekker Qredits wordt uitgevoerd is met € 52,5 mln naar beneden bijgesteld als gevolg van minder aanvragen van bedrijven dan verwacht. De Garantie Ondernemersfinanciering Corona betreft alleen nog uitfinancieringen van aanvragen voordat de regeling is gesloten op 15 juni 2022. Vanwege lager dan verwacht beroep op de regeling is het budget met € 25,7 mln verlaagd.

Nationaal Groeifonds

Voor het Nationaal Groeifonds zijn de middelen die dit jaar naar verwachting niet meer tot besteding komen naar beneden bijgesteld. Deze middelen worden bij het Voorjaar 2024 weer opgevraagd, dit volgt het reguliere fondsproces. Het betreft hier de projecten: Groenvermogen (- € 250 mln), Oncode-PACT (- € 10 mln), Circulaire Plastics (- € 55 mln), NEXGEN High Tech (- € 10 mln) en PhontonDelta (- € 23 mln).

Toekomstfonds

In deze post zijn verschillende regelingen verwerkt. Het gaat hier om Fund to Fund, ROM's, Deep Tech Fund en Risicokapitaal SEED. De bedragen voor deze regelingen zijn naar beneden bijgesteld. Voor Fund to Fund en

ROM's worden minder uitgaven verwacht en stellen hierom het budget naar beneden bij. Voor Deep Tech Fund en SEED is er sprake van vertraging, hierom worden deze budgetten naar beneden bijgesteld.

Klimaatfondsmiddelen

De Klimaatfonds middelen die dit jaar naar verwachting niet meer tot besteding komen worden naar beneden bijgesteld. Deze middelen zullen in het voorjaar van 2024 weer opgevraagd en toegevoegd worden aan de EZK-begroting, dit volgt het reguliere fondsproces. Het betreft de volgende regelingen: Verduurzaming Industrie (- € 15 mln), Warmtenetten Investerings subsidie (WIS, – € 128,3 mln), IPCEI waterstof (- € 31,8 mln), Correctieregeling duurzame warmte (- € 30 mln) en het Flankerend beleid rond Wind op zee (- € 58,5 mln).

Dekking voor lagere SDE- ontvangsten

RVO verwacht fors minder aan terugbetalingen van te veel betaalde voorschotten SDE+/SDE++ te ontvangen dan eerder geraamd (€ 80 mln). Omdat het hogere bedrag eerder is ingezet om knelpunten binnen het SDE-domein (TenneT, locatieonderzoeken RVO) te dekken, wordt dekking geboden door de geplande storting in de reserve met eenzelfde bedrag te verlagen. Dit hangt samen met de ontvangstenmutatie van € 28 mln.

Uitvoeringskosten Klimaat medeoverheden

Dit betreft een verlaging van het budget voor de SPUK-regeling voor de uitvoeringskosten van de medeoverheden met € 23,5 mln.

Versterkingsoperatie

De uitgaven voor de versterkingsoperatie vallen naar verwachting € 240 mln lager uit dan verwacht bij de eerste suppletoire begroting 2023. Tevens is € 40 mln overgeboekt naar Subsidies omdat een deel van de versterkingsoperatie wordt uitgekeerd in de vorm van een subsidie in plaats van een opdracht. Daarnaast is er € 20 mln naar (schade)vergoedingen overgeheveld omdat sinds de Tijdelijke Wet Groningen per 1 juli 2023 de mogelijkheid is om vergoeding te ontvangen voor het in eigen beheer uitvoeren van versterking.

Clusterings en gebiedsfonds

In het kader van de bestuurlijke afspraken uit 2020 worden uitkeringen gedaan aan medeoverheden voor clustering van woningen en het gebiedsfonds (blokken B en D uit de bestuurlijke afspraken). Voor zowel Blok B en D geldt dat de middelen in 2023 niet volledig tot besteding komen.

Vergoeding Norg akkoord

Voor het gasjaar 2022-2023 wordt de vergoeding voor het Norg akkoord naar beneden bijgesteld op basis van de huidige gasprijs.

Waardevermeerderingsregeling

De Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat heeft aangekondigd de waardevermeerderingsregeling te verlengen tot 1 februari 2024 (Kamerstuk [33 529, nr. 1171](#)). Het dan nog voor de regeling beschikbare budget uit de bij Voorjaarsnota 2022 vrijgemaakte € 145 mln wordt ingezet als dekking voor de aanpassingen van schadeafhandeling. De budgetmutatie om dit budget af te boeken voor de jaren 2024 t/m 2028 is verwerkt in de Nota van Wijziging op de Ontwerpbegroting 2024 (Kamerstuk [36 410 XIII, nr. 7](#)), de mutatie voor 2023 in deze tweede suppletoire begroting van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat.

Nationaal programma Groningen

Met het Nationaal Programma Groningen (NPG) wordt geïnvesteerd in de leefbaarheid, economische ontwikkeling en energietransitie in Groningen. Hiervoor is in totaal 1,5 mld euro beschikbaar, deze middelen zijn in gelijke jaartranches aan de begroting van EZK toegevoegd. Besteding van middelen vindt plaats op basis van project aanvragen vanuit de regio. Deze worden beoordeeld en goedgekeurd door het algemene bestuur van het NPG. De realisatie volgt logischerwijs dit proces. In 2023 zijn er minder aanvragen gedaan dan waarvoor in totaal budget beschikbaar was. Daarom zijn de uitgaven met 45 mln naar beneden bijgesteld.

Vergoeding fysieke schade

Sinds 1 juli 2020 besluit het IMG over (fysieke) schadevergoedingen aan bewoners uit Groningen die aardbevingsschade hebben als gevolg van de gaswinning. Alhoewel het door de wijzigingen in de schadeafhandeling onzeker is hoe de uitputting van het budget voor fysieke schade verloopt tot eind 2023, verwacht het IMG niet dat het volledige budget voor vastgelopen dossiers in 2023 tot besteding komt (- € 33 mln).

Vergoeding immateriële schade

Het IMG verwacht voor de regeling voor immateriële schadevergoedingen tot eind 2023 ca. € 33 mln meer uit te geven dan eerder geraamd, dit komt door een aantal door het IMG aangekondigde wijzigingen in de regeling (het gelijkstellen van uitkeringen van gezinsleden, de regeling voor het immateriële schade kinderen en jongeren en de verruiming van de regeling voor het beschikken van bezwaar).

Diverse subsidies versterken

Er is € 40 mln overgeheveld omdat een deel van de versterkingsoperatie wordt uitgekeerd in de vorm van een subsidie in plaats van een opdracht.

Belangrijkste suppletoire ontvangstenmutaties 2023

Tabel 3 Belangrijkste suppletoire ontvangstenmutaties 2023 (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Art.	Ontvangsten 2023
Vastgestelde begroting 2023 (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amendementen)		9.968.751
Belangrijkste suppletoire mutaties		
Boeteontvangsten High Trust	1	– 12.431
Bijstelling ETS-ontvangsten	4	– 50.000
SDE-ontvangsten	4	– 28.000
Bijstelling ontvangsten Mijnbouwwet	5	– 20.000
Versterkingsoperatie	5	– 303.440
Bijstelling Ontvangsten NCG	40	– 28.047
Overige mutaties		16.749
Stand 2^e suppletoire begroting 2023		9.543.582

Toelichting

Boeteontvangsten High Trust

De High Trust-ontvangsten bestaan voornamelijk uit door de ACM ontvangen boetes. Die fluctueren door de jaren heen. Dit komt onder andere door het aantal en de hoogte van door de ACM opgelegde boetes. De ACM is hierin volledig onafhankelijk. Op basis van de huidige realisatie is de raming van de boete ontvangsten met € 12,4 mln verlaagd.

Bijstelling ETS- ontvangsten

Op basis van een nieuwe inschatting van de voor 2023 verwachte ETS-ontvangsten wordt de ontvangstenraming met € 50 mln naar beneden bijgesteld.

SDE- ontvangsten

RVO verwacht fors minder aan terugbetalingen van te veel betaalde voorschotten SDE+/SDE++ te ontvangen dan eerder geraamd (€ 80 mln). Omdat het hogere bedrag eerder is ingezet om knelpunten binnen het SDE-domein (TenneT, locatieonderzoeken RVO) te dekken, wordt dekking geboden door de geplande storting in de reserve met eenzelfde bedrag te verlagen. Dit hangt samen met de uitgavenmutatie van € 28 mln.

Bijstelling ontvangsten Mijnbouwwet

De lagere vergoeding voor het Norg akkoord leidt tot ook lagere ontvangsten voor de Staat. De ontvangsten Mijnbouwwet zijn daarom met € 20 mln naar beneden bijgesteld.

Versterkingsoperatie

De ontvangsten voor versterkingsoperatie vallen lager uit dan verwacht (- € 303,4 mln), omdat de uitgaven lager uitvallen en de NAM 60% van de facturen betaalt.

Bijstelling Ontvangsten NCG

De raming van de ontvangsten wordt verlaagd met € 28 mln op grond van de bijstelling naar de prognose van de NCG. De reden hiervoor is dat de NAM 60% van de facturen betaalt.

2.2 Overzicht Coronamaatregelen

De periode van voorjaar 2020 tot en met het eerste kwartaal van 2022 was voor een belangrijk deel getekend door de coronacrisis. Het kabinet heeft <https://www.rijksfinancien.nl/corona-visualse> (nood)maatregelen genomen om de crisis het hoofd te bieden. Deze paragraaf geeft een overzicht van de maatregelen die op de begroting van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn genomen. Een uitgebreid overzicht is te vinden op <https://www.rijksfinancien.nl/corona-visual>.

Tabel 4 Coronamaatregelen op de EZK-begroting (bedragen x € 1 mln)¹

Art.	Omschrijving maatregel	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Vindplaats
2	Tegemoetkoming vaste lasten (TVL)	281						Kamerstuk 35 420, nr. 38, Kamerstuk 35 420, nr. 42, Kamerstuk 35 420, nr. 81, Kamerstuk 35 420, nr. 105, Kamerstuk 35 420, nr. 214, Kamerstuk 35 420, nr. 217, Kamerstuk 35 420, nr. 226, Kamerstuk 35 420, nr. 237, Kamerstuk 35 420, nr. 247, Kamerstuk 35 420, nr. 248, Kamerstuk 35 420, nr. 270, Kamerstuk 35 420, nr. 314, Kamerstuk 35 420, nr. 273, Kamerstuk 35 420, nr. 458, Kamerstuk 35 420, nr. 462, Kamerstuk 35 420, nr. 466, Kamerstuk 35 420, nr. 479
2	Tegemoetkoming vaste lasten starters	4						Kamerstuk 35 420, nr. 217, Kamerstuk 35 420, nr. 479
2	Herstructurering winkelgebieden en binnensteden	10	16	15	12			Kamerstuk 31 757, nr. 105
2	Subsidieregeling R&D mobiliteitssectoren	34	33	28	13			Kamerstuk 35 420, nr. 248
2	Evenementenregelingen	11						Kamerstuk 35 420, nr. 217, Kamerstuk 35 420, nr. 354, Kamerstuk 35 420, nr. 454, Kamerstuk 35 420, nr. 462
2	Oredits	18	30					Kamerstuk 35 420, nr. 2, Kamerstuk 35 420, nr. 16, Kamerstuk 35 420, nr. 105, Kamerstuk 35 420, nr. 217, Kamerstuk 35 420, nr. 277
2	Garantie ondernemersfinanciering (GO-Corona)	24	25	25	25			Kamerstuk 35 420, nr. 2, Kamerstuk 35 420, nr. 16, Kamerstuk 35 420, nr. 462
2	Bijdrage RVO.nl	18	0	0	0	0		Kamerstuk 35 420, nr. 2, Kamerstuk 35 420, nr. 38, Kamerstuk 35 420, nr. 105, Kamerstuk 35 420, nr. 217, Kamerstuk 35 420, nr. 248
3	Dutch Future Fund	11	6	2				Kamerstuk 33 009, nr. 96
3	Deep Tech Fund	50	25	25	65			Kamerstuk 33 009, nr. 96
3	Fonds Alternatieve Financiering (Dutch Alternative Credit Instrument)	22	10	10				Kamerstuk 33 009, nr. 96
Totaal		482	145	105	115	0	0	

¹ De aanvullende middelen voor EU-cofinanciering zijn niet in deze tabel opgenomen want deze zijn maar ten dele corona-gerelateerd. Zij bewerkstelligen een economische impuls die bovendien -door de aanspraak op Europese middelen hierdoor- een grote hefboomwerking kennen. Bedragen onder de € 0,5 mln zijn in het overzicht rekenkundig afgerond naar nul.

Tabel 5 Ontvangsten coronamaatregelen op de EZK-begroting (bedragen x € 1 mln)¹

Art.	Omschrijving maatregel	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Vindplaats
2	Tegemoetkoming vaste lasten (TVL)	200						Kamerstuk 35 420, nr. 38 , Kamerstuk 35 420, nr. 42 , Kamerstuk 35 420, nr. 81 , Kamerstuk 35 420, nr. 105 , Kamerstuk 35 420, nr. 214 , Kamerstuk 35 420, nr. 217 , Kamerstuk 35 420, nr. 226 , Kamerstuk 35 420, nr. 237 , Kamerstuk 35 420, nr. 247 , Kamerstuk 35 420, nr. 248 , Kamerstuk 35 420, nr. 270 , Kamerstuk 35 420, nr. 314 , Kamerstuk 35 420, nr. 273 , Kamerstuk 35 420, nr. 458 , Kamerstuk 35 420, nr. 462 , Kamerstuk 35 420, nr. 466 , Kamerstuk 35 420, nr. 479
2	Voucherkredietfaciliteit/Leningsfaciliteiten reissector (Bedrijfssteun)	43	42	40	39	6	17	Kamerstuk 35 420, nr. 72 , Kamerstuk 35 420, nr. 105 , Kamerstuk 35 420, nr. 252
2	Onttrekking reserve BMKB	1						Kamerstuk 35 420, nr. 1 , Kamerstuk 35 420, nr. 16
2	Onttrekking begrotingsreserve Klein Krediet Corona (KKC)	0						Kamerstuk 35 420, nr. 31 , Kamerstuk 35 420, nr. 462
2	Bijdrage RVO.nl	2						Kamerstuk 35 420, nr. 2 , Kamerstuk 35 420, nr. 38 , Kamerstuk 35 420, nr. 105 , Kamerstuk 35 420, nr. 217 , Kamerstuk 35 420, nr. 248
3	Corona Overbruggingslening (COL)	27	30	210				Kamerstuk 35 420, nr. 16 , Kamerstuk 35 420, nr. 38 , Kamerstuk 35 420, nr. 42
Totaal		273	72	250	39	6	17	

¹ Bedragen onder de € 0,5 mln zijn in het overzicht rekenkundig afgerond naar nul.

3 Beleidsartikelen

3.1 Beleidsartikel 1 Goed functionerende economie en markten

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 6 Budgettaire gevolgen van beleid art. 1 Goed functionerende economie en markten (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amende- menten) (1)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (2)	Stand 2 ^e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	375.132	19.903	395.035
Uitgaven	326.319	19.903	346.222
Subsidies (regelingen)	32.172	5.212	37.384
Cyber security	551	5.137	5.688
Subsidiemaatregel telecom Caribisch Nederland	3.999	– 332	3.667
EU-cofinanciering Digital Europe	5.799	– 145	5.654
Beter aanbesteden	306		306
NGF - project AiNed	15.027	– 48	14.979
NGF - project Nationaal Onderwijslab	6.490		6.490
Inkoopdomein	0	600	600
Opdrachten	30.612	4.466	35.078
Onderzoek&opdrachten	6.977	– 3.836	3.141
Beleidsvoorbereiding en evaluaties Veiligheid en Frequenties	3.812	790	4.602
Digital trust centre	1.425	– 918	507
Cyber security	7.822	– 2.725	5.097
ICT beleid	5.938	2.778	8.716
Terugbetaling boetes ACM	0	11.337	11.337
CSIRT - DSP	2.133	– 2.044	89
Nationaal Groeifonds	2.111	– 550	1.561
Vervolgprogramma beter aanbesteden	394	– 366	28
Bijdrage aan agentschappen	62.258	5.974	68.232
Bijdrage RVO.nl	20.856	3.434	24.290
Bijdrage RDI	41.402	2.540	43.942
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	196.294	4.251	200.545
Bijdrage Metrologie	12.330	4.251	16.581
Raad voor de Accreditatie	1.461		1.461
Bijdrage ACM	848		848
Bijdrage aan het CBS	181.655		181.655
Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	4.983	0	4.983
Bijdrage Nederlands Normalisatie Instituut	1.405		1.405
Bijdrage aan internationale organisaties	3.578		3.578
Ontvangsten	177.913	– 6.217	171.696
Ontvangsten ACM	162		162
Ontvangsten High Trust	40.200	– 12.431	27.769
Diverse ontvangsten	137.551	6.214	143.765

Tabel 7 Uitsplitsing verplichtingen (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amende- menten) (1)	Mutaties 2° suppletoire begroting (2)	Stand 2° suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	375.132	19.903	395.035
<i>waarvan garantieverplichtingen</i>			0
<i>waarvan overige verplichtingen</i>	375.132	19.903	395.035

Budgetflexibiliteit

De oorspronkelijke budgetflexibiliteit in de ontwerpbegroting 2023 was circa 2%, oftewel 98% van het kasbudget was al juridisch verplicht. Bij de 1° suppletoire begroting 2023 steeg dit naar 99%, vanwege reeds aangegane verplichtingen bij onder andere de onderzoeksbudgetten.

Het percentage juridisch verplicht bij de 2° suppletoire begroting is 100%, 1% hoger dan bij de 1° suppletoire begroting. Dit heeft te maken met reeds aangegane verplichtingen bij onder andere Cybersecurity en ICT-beleid.

Toelichting

Uitgaven

Cyber security

Betreft het beschikbaar stellen van middelen ter financiering van de jaarbundel 2024 voor de Electronic Commerce Platform (ECP) en de subsidies van het Digital Trust Center (DTC) die door RVO worden uitgevoerd.

Terugbetaling boetes ACM

Betreft de terugbetaling van reeds ontvangen boetes van de ACM. De ACM is onafhankelijk in de keuze al dan niet een boete op te leggen. Omdat het aanspannen van een gerechtelijke procedure de betalingsverplichting niet opschort is het - afhankelijk van de gerechtelijke uitspraak bij beroep of hoger beroep - mogelijk dat de ACM een deel van de ontvangen bedragen in een komend jaar moet terugbetalen.

Ontvangsten

Ontvangsten High Trust

De High Trust-ontvangsten bestaan voornamelijk uit door de ACM ontvangen boetes. Die fluctueren door de jaren heen. Dit komt onder andere door het aantal en de hoogte van door de ACM opgelegde boetes. De ACM is hierin volledig onafhankelijk. Op basis van de huidige realisatie is de raming van de boete ontvangsten met € 12,4 mln verlaagd.

Diverse ontvangsten

Betreft de verrekening van de onderbesteding op de jaaropdracht 2022 van de RDI. De onderbesteding is onder andere ontstaan door problematiek rondom werving van personeel als gevolg van de arbeidsmarktkrapte en door capaciteitsproblemen en vertragingen bij de uitvoeringstaken.

3.2 Beleidsartikel 2 Bedrijvenbeleid: innovatie en ondernemerschap voor duurzame welvaartsgroei

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 8 Budgettaire gevolgen van beleid art. 2 Bedrijvenbeleid: innovatie en duurzaam ondernemen (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (2)	Stand 2 ^e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	5.380.227	- 371.031	5.009.196
Uitgaven	3.185.607	- 487.083	2.698.524
Subsidies (regelingen)	1.782.271	- 395.774	1.386.497
MKB-Innovatiestimulering Topsectoren (MIT)	5.575		5.575
Eurostars	21.831	- 1.211	20.620
Bevorderen ondernemerschap	21.561	- 2.284	19.277
Cofinanciering EFRO	31.478	- 987	30.491
Bijdrage aan ROM's	11.353	300	11.653
Verduurzaming industrie	61.810	753	62.563
Startup beleid	11.066	- 150	10.916
Urgendamaatregelen Industrie	5.200		5.200
Invest-NI	11.683	2.953	14.636
Tegemoetkoming vaste lasten	291.120	- 10.000	281.120
Europees Defensie Fonds cofinanciering	10.496	- 7.661	2.835
Tegemoetkoming vaste lasten Startersregeling	4.000		4.000
Infrastructuur duurzame industrie (PIDI)	1.200		1.200
Herstructurering winkelgebieden	16.623		16.623
R&D mobiliteitssectoren	33.848		33.848
SEG	9.592		9.592
NGF - project Groenvermogen van de Nederlandse economie	314.876	- 250.000	64.876
NGF - project Health-RI	12.000		12.000
NGF - project RegMed XB	7.111		7.111
NGF - project QuantumDeltaNL	82.507		82.507
NGF - project Oncode-PACT	65.926	- 10.000	55.926
NGF - project Circulaire Plastics	77.540	- 55.276	22.264
NGF - project NXTGEN HIGH TECH	141.448	- 10.007	131.441
NGF - project PhotonDelta	75.119	- 27.549	47.570
NGF - project Opschaling PPS beroepsonderwijs	41.250		41.250
IPCEI Cloudinfrastructuur en services	11.658		11.658
IPCEI Micro elektronica	8.202		8.202
Aanvullende tegemoetkoming evenementen	1.454		1.454
Investerings Verduurzaming Industrie - Klimaatfonds	25.971	- 15.000	10.971
EuroHPC	5.136	- 3.668	1.468
EuroQCI	2.836		2.836
Tegemoetkoming Energiekosten	330.000		330.000
Brexit Adjustment Reserve	19.265		19.265
Overig	11.536	- 5.987	5.549
Leningen	130.000	- 47.951	82.049
Qredits	70.000	- 52.500	17.500
NGF project PhotonDelta leningen	60.000	4.549	64.549

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amende- menten) (1)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (2)	Stand 2 ^e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Garanties	112.195	– 25.700	86.495
BMKB	42.228		42.228
Groeifaciliteit	8.222		8.222
Garantie Ondernemersfinanciering	11.745		11.745
Garantie Ondernemersfinanciering Corona	50.000	– 25.700	24.300
Opdrachten	14.145	– 1.162	12.983
Onderzoek en opdrachten	6.674	– 857	5.817
Caribisch Nederland	736	314	1.050
Regeldruk	2.998	– 586	2.412
Budget Samenwerking regio	861	– 33	828
Small Business Innovation Research	1.376		1.376
Stikstofaanpask piekbelasters industrie	1.500		1.500
Bijdrage aan agentschappen	182.692	– 421	182.271
Bijdrage RVO.nl	181.947	– 421	181.526
Bijdrage RDI	745		745
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	425.126	11.363	436.489
Bijdrage aan TNO	239.157	7.940	247.097
Kamer van Koophandel	162.540	3.423	165.963
Bijdrage aan NWO-TTW	23.429		23.429
Bijdrage aan medeoverheden	38.667	0	38.667
MKB Innovatiestimulering Topsectoren (MIT)	38.667		38.667
Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	500.511	– 27.438	473.073
Internationaal Innoveren	59.246	– 13.718	45.528
PPS toeslag	220.308	– 6.362	213.946
TO ₂ (excl. TNO)	63.002	– 1.398	61.604
Topsectoren overig	17.846	– 1.715	16.131
Ruimtevaart (ESA)	85.681		85.681
Bijdrage NBTC	10.439		10.439
Overige bijdragen aan organisaties	6.184	– 2.248	3.936
Economische ontwikkeling en technologie	2.272	– 1.750	522
EU-cofinanciering JTF	20.106	– 247	19.859
Faciliteiten toegepast onderzoek TO ₂ en RKI	8.025		8.025
NGF project NXTGEN Ruimtevaart	7.402		7.402
Ontvangsten	362.463	10.535	372.998
Luchtvaartkredietfaciliteit	1.809		1.809
Rijksoctrooiwet	47.041		47.041
Eurostars	4.250		4.250
F-35	10.576		10.576
Diverse ontvangsten	1.754	9.308	11.062
Bedrijfssteun	43.033		43.033
Tegemoetkoming vaste lasten	200.000		200.000
BMKB	33.000		33.000
Onttrekking reserve BMKB	0	1.177	1.177
Groeifaciliteit	8.000		8.000
Garantie Ondernemingsfinanciering	13.000		13.000

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amende- menten) (1)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (2)	Stand 2 ^e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Ottrekking reserve KKC	0	50	50

Tabel 9 Uitsplitsing verplichtingen (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amende- menten) (1)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (2)	Stand 2 ^e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	5.380.227	– 371.031	5.009.196
<i>waarvan garantieverplichtingen</i>	1.250.000		1.250.000
<i>waarvan overige verplichtingen</i>	4.130.227	– 371.031	3.759.196

Budgetflexibiliteit

De oorspronkelijke budgetflexibiliteit in de ontwerpbegroting 2023 was 42%, oftewel 58% van het kasbudget 2023 was op dat moment juridisch verplicht. Bij de 1e suppletoire begroting 2023 daalde dit naar 53%, met name als gevolg van toegevoegd budget voor NGF-projecten en Tegemoetkoming Energiekosten, waarvoor nog geen juridische verplichtingen waren aangegaan. Doordat er gedurende het jaar verplichtingen zijn aangegaan is het percentage juridisch verplicht voor de 2e suppletoire begroting 2023 gestegen naar 81%. Van de 19% van het budget in 2023 dat nog niet juridisch is verplicht, is 14% bestuurlijk gebonden.

Toelichting

Verplichtingen

Ten opzichte van de stand in de Miljoenennota wordt het verplichtingenbudget in 2023 met € 371 mln verlaagd. De belangrijkste veranderingen zijn de volgende:

- Voor het NGF-Project Groenvermogen van de Nederlandse economie wordt het verplichtingenbudget met € 250 mln verlaagd. Onderuitputting is ontstaan als gevolg van een vertraging in de uitvoering. Diverse (deel)projecten - waaronder de ondersteuning van groot-schalige demonstraties en ketenprojecten via een zogenaamde ‘opschalingsregeling’ - zullen naar verwachting pas in 2024 tot uitvoering komen. In het voorjaar van 2024 zal van de mogelijkheid gebruik gemaakt worden om het budget dat in 2023 niet wordt besteed weer beschikbaar te stellen voor de zelfde doelen en uitgaven via de specifieke eindejaarsmarge die voor alle NGF-projecten geldt.
- Het aantal aanvragen op de VEKI-regeling blijft vooralsnog achter bij de oorspronkelijke raming. Investerings lijken onder andere uit te blijven door gestegen prijzen. Hierom wordt het verplichtingenbudget met € 100 mln naar beneden bijgesteld. De regeling staat nog open tot in januari 2024. Naar verwachting zullen voor de sluitingsdatum nog wel meer aanvragen worden ingediend, maar deze zullen pas in 2024 worden behandeld, verplicht en betaald. In het voorjaar van 2024 zal van de mogelijkheid gebruik gemaakt worden om het budget dat in 2023 niet wordt besteed weer beschikbaar te stellen voor de zelfde doelen en uitgaven. Dit zijn Klimaatfondsmiddelen en deze blijven behouden voor 2024 vanwege de 100% eindejaarsmarge.

- Voor het NGF-project Circulaire Plastics is het verplichtingenbudget met € 75 mln naar beneden bijgesteld. Onderuitputting is ontstaan als gevolg van een vertraging in de uitvoering. Diverse (deel)projecten zullen naar verwachting pas in 2024 tot uitvoering komen. In het voorjaar van 2024 zal van de mogelijkheid gebruik gemaakt worden om het budget dat in 2023 niet wordt besteed weer beschikbaar te stellen voor de zelfde doelen en uitgaven via de specifieke eindejaarsmarge die voor alle NGF-projecten geldt.
- In het kader van de (additionele) CO₂-reductiedoelen voor de Nederlandse Industrie wordt conform de Maatwerkaanpak Industrie en de daarvoor gereserveerde middelen in het Klimaatfonds een financiële bijdrage geleverd voor een CCS-project bij Yara. Ten behoeve van een spoedige investeringsbeslissing (FID) door Yara en om nog in 2023 een financiële bijdrage aan dit project te kunnen leveren is er € 30 mln aan verplichtingenbudget beschikbaar gesteld voor een subsidiebeschikking. Dit leidt pas in 2024 tot kasuitgaven.
- Verhoging van het verplichtingenbudget voor PPS-toeslag met € 27 mln. De PPS-toeslag regeling heeft geen gemaximeerd plafond voor aanvragen. De verhoging is nodig om te voorzien in de omvang van de voor 2023 te verwachten subsidieaanvragen.
- Voor het NGF-project PhotonDelta is er vertraging opgelopen waardoor een subsidie niet dit jaar, maar volgend jaar wordt verleent. In het voorjaar van 2024 zal van de mogelijkheid gebruik gemaakt worden om het budget dat in 2023 niet wordt besteed weer beschikbaar te stellen voor de zelfde doelen en uitgaven via de specifieke eindejaarsmarge die voor alle NGF-projecten geldt.
- Het verplichtingenbudget voor TNO wordt verhoogd met € 15,6 mln in verband met diverse overboekingen van andere departementen voor door TNO uit te voeren projecten.

Uitgaven

Subsidies

Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL)

De verlaging van het budget van de TVL met € 10 mln betreft een bijstelling van het budget op basis van actuele ramingen van RVO.nl.

NGF-Project Groenvermogen van de Nederlandse economie

Voor het NGF-Project Groenvermogen van de Nederlandse economie wordt het kasbudget evenredig aan het verplichtingenbudget met € 250 mln verlaagd. Onderuitputting is ontstaan als gevolg van een vertraging in de uitvoering. Diverse (deel)projecten - waaronder de ondersteuning van grootschalige demonstraties en ketenprojecten via een zogenaamde 'opschalingsregeling' - zullen naar verwachting pas in 2024 tot uitvoering komen. In het voorjaar van 2024 zal het budget dat in 2023 niet wordt besteed weer beschikbaar komen voor de zelfde doelen en uitgaven.

NGF-Project Oncode-PACT

Voor het NGF-project Oncode-PACT wordt er naar verwachting minder besteed dan initieel geraamd. Hierom wordt het kasbudget met € 10 mln verlaagd. Deze middelen zullen worden toegevoegd aan het budget van 2024.

NGF-Project Circulaire Plastics

Voor het NGF-project Circulaire Plastics is het kasbudget met € 55 mln naar beneden bijgesteld. Onderuitputting is ontstaan als gevolg van een vertraging in de uitvoering. Diverse (deel)projecten zullen naar verwachting pas in 2024 tot uitvoering komen. In het voorjaar van 2024 zal het budget dat in 2023 niet wordt besteed weer beschikbaar komen voor de zelfde doelen en uitgaven.

NGF-Project NXTGEN HIGH TECH

Voor het NGF-project NXTGEN HIGH TECH blijft er ongeveer € 10 mln budget over vanwege een te hoge eerste inschatting van het kasbudget voor 2023. De middelen zullen worden toegevoegd aan het budget van 2024 en meelopen in de nieuwe ronde uitgaven.

NGF-Project PhotonDelta

Voor het NGF-project PhotonDelta is er vertraging opgelopen waardoor een subsidie niet dit jaar, maar volgend jaar wordt verleent. De middelen á € 23 mln zullen worden toegevoegd aan het kas- en verplichtingenbudget van 2024.

Investerings Verduurzaming Industrie - Klimaatfonds

Het aantal aanvragen op de VEKI-regeling blijft vooralsnog achter bij de oorspronkelijke raming. Investerings lijken onder andere uit te blijven door gestegen prijzen. Hierom wordt het kasbudget met € 15 mln naar beneden bijgesteld. De regeling staat nog open tot in januari 2024. Naar verwachting zullen voor de sluitingsdatum nog wel meer aanvragen worden ingediend, maar deze zullen pas in 2024 worden behandeld, verplicht en betaald. Het budget dat hiervoor nodig is zal in het voorjaar weer worden toegevoegd aan de begroting voor 2024. Dit zijn Klimaatfondsmiddelen en deze blijven behouden voor 2024 vanwege de 100% eindejaarsmarge.

Leningen

Qredits

Het budget voor de Time-out-arrangement (TOA) dat door kredietverstrekker Qredits wordt uitgevoerd is met € 52,5 mln naar beneden bijgesteld als gevolg van minder aanvragen van bedrijven dan verwacht.

Garanties

Garantie Ondernemersfinanciering Corona

De Garantie Ondernemersfinanciering Corona betreft alleen nog uitfinancieringen van aanvragen nadat de regeling is gesloten op 15 juni 2022. Vanwege lager dan verwacht beroep op de regeling is het budget met € 25,7 mln verlaagd.

Bijdrage aan (inter-)nationale organisatie

Internationaal Innoveren

Het budget voor de regeling internationaal innoveren is naar beneden bijgesteld met € 13,7 mln als gevolg van minder aanspraak op de regeling dan oorspronkelijk begroot.

Toelichting op de begrotingsreserves

Er zijn begrotingsreserves voor de Borgstelling MKB-kredieten (BMKB) (inclusief het Coronaluik), de Borgstelling MKB-kredieten groen (BMKB groen), de regeling Garantie Ondernemingsfinanciering (GO) (inclusief de Coronamodule van de GO), de groeifaciliteit (GF), de garanties voor nieuwe aanbieders van MKB-financiering en de regeling Klein Krediet Corona (KKC).

De reguliere GO, GF en de garanties voor alternatieve aanbieders van MKB-financiering betreffen kostendeekkende garanties, waarvan de te realiseren premieontvangsten naar verwachting toereikend zijn voor het afdekken van eventuele verliesdeclaraties. Er worden ultimo 2023 onttrekkingen voorgenomen voor de kasbuffers voor de BMKB (Corona) (€ 1,2 mln) en de KKC (€ 0,1 mln).

Ultimo begrotingsjaar wordt mede op basis van het gebruik van deze faciliteiten en de daarbij behorende gerealiseerde ontvangsten en uitgaven voor deze regelingen definitief vastgesteld of er een aanvullende onttrekking of storting dient plaats te vinden.

**Tabel 10 Begrotingsreserve Borgstelling MKB-kredieten (BMKB)
(bedragen x € 1 mln)**

Stand 1/1/2023	218,8
+ Geraamde storting	
– Geraamde onttrekking	– 1,2
Stand (raming) per 31/12/2023	217,6

Tabel 11 Begrotingsreserve Borgstelling MKB-kredieten groen (BMKB groen) (bedragen x € 1 mln)

Stand 1/1/2023	16,2
+ Geraamde storting	
– Geraamde onttrekking	
Stand (raming) per 31/12/2023	16,2

**Tabel 12 Begrotingsreserve Garantie Ondernemingsfinanciering (GO)
(bedragen x € 1 mln)**

Stand 1/1/2023	207,9
+ Geraamde storting	
– Geraamde onttrekking	
Stand (raming) per 31/12/2023	207,9

Tabel 13 Begrotingsreserve Groeifaciliteit (bedragen x € 1 mln)

Stand 1/1/2023	66,8
+ Geraamde storting	
– Geraamde onttrekking	
Stand (raming) per 31/12/2023	66,8

Tabel 14 Begrotingsreserve Garantie MKB-faciliteiten (bedragen x € 1 mln)

Stand 1/1/2023	21,8
+ Geraamde storting	
– Geraamde onttrekking	
Stand (raming) per 31/12/2023	21,8

Tabel 15 Begrotingsreserve Klein Krediet Corona (bedragen x € 1 mln)

Stand 1/1/2023	15,9
+ Geraamde storting	
– Geraamde onttrekking	– 0,1
Stand (raming) per 31/12/2023	15,8

3.3 Beleidsartikel 3 Toekomstfonds

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 16 Budgettaire gevolgen van beleid art. 3 Toekomstfonds (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amende- menten) (1)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (2)	Stand 2 ^e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	424.526	- 9.975	414.551
Uitgaven	596.305	- 105.712	490.593
Subsidies (regelingen)	4.837	0	4.837
Smart Industry (subsidie)	433		433
Thematisch Technology Transfer	4.404		4.404
Leningen	571.797	- 105.737	466.060
Startups / MKB financiering			
<i>Volledig revolverend</i>			
Fund to Fund	78.763	- 53.822	24.941
ROM's	28.465	- 13.849	14.616
Dutch Future Fund	10.917		10.917
Deep Tech Fund	60.000	- 10.000	50.000
Fonds Alternatieve Financiering	22.157		22.157
Economische Veiligheid Fonds	50.000		50.000
European Tech Champions Initiative (ETCI)	100.000		100.000
<i>Deels revolverend</i>			
Innovatiekrediet	67.537		67.537
Risicokapitaal SEED	80.556	- 28.066	52.490
Vroege fase / informal investors	38.171		38.171
Q4C	9.689		9.689
Investerings in fundamenteel en toegepast onderzoek			
<i>Met vermogensbehoud</i>			
Investerings in fundamenteel en toegepast onderzoek	5.071		5.071
Onco research	10.305		10.305
Smart Industry (leningen)	298		298
Thematische Technology Transfer	9.868		9.868
Bijdrage aan agentschappen	19.671	25	19.696
Bijdrage RVO.nl	19.671	25	19.696
Ontvangsten	127.066	0	127.066
ROM's	27.166		27.166
Fund to Fund	65.550		65.550
DVI II	4.050		4.050

Tabel 17 Uitsplitsing verplichtingen (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (2)	Stand 2 ^e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	424.526	– 9.975	414.551
waarvan garantieverplichtingen			0
waarvan overige verplichtingen	424.526	– 9.975	414.551

Budgetflexibiliteit

De oorspronkelijke budgetflexibiliteit in de ontwerpbegroting 2023 was 27%, oftewel 73% van het kasbudget in 2023 was juridisch verplicht. Bij de 1e suppletoire begroting 2023 steeg dit naar 85%. Doordat er bij de Prinsjesdag Suppletoire middelen zijn toegevoegd voor Economische Veiligheid (50 mln) en het European Tech Champions Initiative (ETCI; 100 mln), welke nog niet juridisch verplicht zijn maar wel bestuurlijk gebonden, is het percentage juridisch verplicht voor de 2e suppletoire begroting 2023 gedaald naar 61%. Van de 39% van het budget in 2023 dat nog niet juridisch is verplicht, is 30% bestuurlijk gebonden.

Toelichting

Verplichtingen

Ten opzichte van de stand in de Miljoenennota word het verplichtingenbudget in 2023 met € 10 mln verlaagd. De belangrijkste veranderingen zijn de volgende:

- Voor kapitaalverstrekking aan de Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM) is minder gerealiseerd dan geraamd en wordt daarom het verplichtingenbudget met € 10 mln naar beneden bijgesteld.

Uitgaven

Leningen

Fund to Fund

Onder het Fund to Fund wordt het Dutch Venture Initiative en Dutch Venture Initiative II uitgevoerd door de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) Oost NL. Omdat de ontvangsten op de fondsen door Oost NL opnieuw worden ingezet voor uitgaven wordt er naar verwachting € 53,8 mln minder opgevraagd vanuit de EZK begroting. Hierom wordt het kasbudget voor dit instrument met € 53,8 mln naar beneden bijgesteld.

ROMs

Voor kapitaalverstrekking aan de Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM) is minder gerealiseerd dan geraamd en wordt daarom het kasbudget verlaagd met € 13,8 mln.

Deep Tech Fund

Het Deep Tech Fund is als onderdeel van het steun- en herstelpakket van augustus 2020 na enkele jaren vertraging dit jaar begonnen met de eerste capital calls vanuit Invest NL. Naar verwachting zal het gehele budget niet worden benut in 2023 en daarom wordt het kasbudget met € 10 mln naar beneden bijgesteld. De verwachting is dat in 2024 dit budget benut wordt.

Risicokapitaal SEED

Doordat er in eerdere jaren vertraging is opgelopen wordt er minder besteed dan origineel geraamd. Hierom wordt het kasbudget voor de SEED-regeling met € 28 mln verlaagd waarvan zeker is dat dit niet meer in 2023 wordt besteed. De budgetten zijn wel verplicht, de verwachting is dat de kas de komende jaren wordt uitgeven.

3.4 Beleidsartikel 4 Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 18 Budgettaire gevolgen van beleid art. 4 Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amende- menten) (1)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (2)	Stand 2 ^e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	26.544.630	76.791	26.621.421
Uitgaven	8.375.216	- 322.802	8.052.414
Subsidies (regelingen)	7.074.752	- 266.904	6.807.848
Missiegedreven Onderzoek Ontwikkeling en Innovatie (MOOI)	63.602	2.937	66.539
Hernieuwbare Energietransitie (HER+)	45.319	- 8.480	36.839
Energie-efficiency	2.624		2.624
Green Deals	462	1.965	2.427
Demonstratieregeling Energie- en Klimaatinnovatie (DEI+)	77.226	- 15.743	61.483
Subsidieregeling Duurzame Scheepsbouw (SDS)	3.424	- 454	2.970
Projecten Klimaat en Energieakkoord	5.802	- 123	5.679
SDE	0	900	900
SDE+	485.275	- 65.464	419.811
SDE++	832.375		832.375
Aardwarmte	30.000		30.000
ISDE-regeling	591.320	8.717	600.037
Carbon Capture Storage (CCS)	3.170	- 250	2.920
Hoge Flux Reactor	6.440	- 39	6.401
Caribisch Nederland	21.777	- 1.646	20.131
Overige subsidies	92.897	- 28.661	64.236
Opschalingsinstrument waterstof	1.000	2.150	3.150
Ombouw grootverbruikers	0	1.950	1.950
Subsidieregeling Coöperatieve Energieopwekking (SCE)	0		0
Subsidieondersteuning verduurzaming MKB	5.489	- 5.289	200
IPCEI waterstof	175.724	- 33.962	141.762
Vulmaatregelen gasopslag	70.000		70.000
MIEK	5.908	- 2.377	3.531
Schadeafhandeling mijnbouw Limburg	3.337		3.337
Warmtenetten Investeringsubsidie (WIS)	130.000	- 128.500	1.500
NGF-project NieuweWarmteNu!	17.820		17.820
Tegemoetkoming energieprijzen 2022	9.345		9.345
Tijdelijk prijsplafond energie kleinverbruikers 2023	3.797.830		3.797.830
Compensatie aanbestedende diensten SEFE-contracten	20.000		20.000
Tegemoetkoming blokaansluitingen	513.335	- 75	513.260
Uitbreiding ontwikkelfonds energiecoöperaties warmteprojecten	26.551	240	26.791
Investerings waterstofbackbone	36.700	5.300	42.000
Leningen	84.000	- 200	83.800
Lening EBN	19.000		19.000
Lening InvestNL	65.000	- 200	64.800
Garanties	175.600	- 175.600	0
Garantie CCS/Porthos	175.600	- 175.600	0

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amende- menten) (1)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (2)	Stand 2 ^e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Opdrachten	96.795	4.646	101.441
Onderzoek mijnbouwbodembeweging	3.510	– 1.061	2.449
SodM onderzoek	1.914	200	2.114
Uitvoeringsagenda klimaat	153	– 10	143
Klimaat mondiaal	1.084	100	1.184
Onderzoek en opdrachten	65.243	– 5.124	60.119
Programma Opwek Energie op Rijksvastgoed (OER)	14.391		14.391
Energiehulp Oekraïne	10.500	10.541	21.041
Bijdrage aan agentschappen	146.313	1.677	147.990
Bijdrage RVO.nl	121.214	1.144	122.358
Bijdrage RDI	4.801	– 180	4.621
Bijdrage NEa	15.214		15.214
Bijdrage KNMI	1.834	713	2.547
Bijdrage NVWA	968		968
Bijdrage RIVM	0		0
Bijdrage RWS	2.282		2.282
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	151.872	– 2.836	149.036
Doorsluis COVA-heffing	108.639	– 5.339	103.300
TNO kerndepartement	41.324	2.503	43.827
TNO SodM	1.909		1.909
Bijdrage aan medeoverheden	405.853	– 28.744	377.109
Uitkoopregeling	2.861		2.861
Regeling toezicht energiebesparingsplicht	13.768	– 60	13.708
Uitvoeringskosten klimaat medeoverheden	389.224	– 28.684	360.540
Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	14.031	– 2.441	11.590
Nuclear Research Group (NRG)	8.382		8.382
Internationale contributies	2.208		2.208
PBL Rekenmeesterfunctie	2.441	– 2.441	0
ILT handhaving F-gassen	1.000		1.000
Storting/onttrekking begrotingsreserve	226.000	147.600	373.600
Storting in begrotingsreserve duurzame energie en klimaattransitie	226.000	147.600	373.600
Ontvangsten	2.441.772	– 78.000	2.363.772
Ontvangsten COVA	111.000		111.000
Ontvangsten lening EBN Bergermeer	0		0
Opbrengsten tenders Wind op Zee	63.500		63.500
Opbrengst heffing ODE (SDE++)	225.000		225.000
Ontvangsten zoutwinning	2.511		2.511
Onttrekking reserve duurzame energie en klimaattransitie	454.186		454.186
ETS-ontvangsten	1.350.000	– 50.000	1.300.000
Diverse ontvangsten	235.575	– 28.000	207.575

Tabel 19 Uitsplitsing verplichtingen (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (2)	Stand 2 ^e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	26.544.630	76.791	26.621.421
waarvan garantieverplichtingen	219.800	– 175.600	44.200
waarvan overige verplichtingen	26.324.830	252.391	26.577.221

Budgetflexibiliteit

De oorspronkelijke budgetflexibiliteit in de Ontwerpbegroting 2023 was ongeveer 24%, ofwel 76% van het beschikbare kasbudget was al juridisch verplicht. Met de mutaties van de 1^e en 2^e suppletoire begrotingen stijgt het percentage juridisch verplicht naar 92%: het resterende budget is vrijwel geheel bestuurlijk gebonden, bijvoorbeeld door de afspraak dat onbesteed gebleven middelen binnen het SDE-domein in de reserve duurzame energie en klimaattransitie gestort moeten worden en de afspraak dat onbesteed gebleven Klimaatfondsmiddelen doorschuiven naar 2024.

Toelichting

Verplichtingen

De verhoging van het verplichtingenbudget met € 76,8 mln die in het kader van de Najaarsnota wordt doorgevoerd is een saldo van verhogingen en verlagingen van het verplichtingenbudget.

De belangrijkste verhogingen van verplichtingenbudgetten betreffen:

- TNO Kerndepartement (€ 13,5 mln): net als voor de andere TNO-onderdelen wordt ook voor TNO-AGE de opdracht 2024 al in 2023 verstrekt, hiervoor is het verplichtingenbudget eenmalig met € 10 mln opgehoogd. Het restant van de ophoging betreft aanvullende opdrachten aan TNO voor 2023.
- De DEI+-regeling (€ 13,5 mln): de verhoging is noodzakelijk omdat een aantal projecten van de openstelling 2022 pas begin 2023 beschikt zijn. Deze verplichtingen kwamen bovenop de verplichtingen uit de reguliere openstelling 2023.
- Onderzoek en opdrachten (€ 7,6 mln): het budget is opgehoogd met € 12,2 mln door een schuif van kernenergiebudgetten van 2024 naar 2023 en door ophoging van het budget voor het voeren van kolenprocedures met € 2,1 mln. Daarnaast is het budget met een groot aantal kleinere mutaties opgehoogd met € 1,8 mln, Daar staat tegenover een verlaging met € 8,4 mln doordat dit budget is verschoven naar Uitvoeringskosten klimaat medeoverheden ter financiering van de uitvoeringskosten op het gebied van kernenergieprojecten.
- Energiehulp Oekraïne (€ 10,5 mln): er zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor de leveringen voor onder meer transformatoren, schakelcomponenten en kabels die nodig zijn om het elektriciteitsnet in Oekraïne te herstellen.
- Storting in de begrotingsreserve duurzame energie en klimaattransitie (€ 147,6 mln): voor de garantieregeling Porthos is vorig jaar € 153,7 mln uit de SDE-middelen gedekt. Daarnaast is € 21,9 mln aan provisies ontvangen van de partijen die bij de garantieregeling betrokken waren. Nu blijkt dat er geen beroep gedaan zal worden op de garantieregeling,

- wordt het gehele overtollige budget in de reserve duurzame energie en klimaattransitie gestort. Hiertegenover staat een verlaging van de storting met € 28 mln ter dekking van de tegenvallende RVO-ontvangsten van terugbetaalde subsidievoorschotten van de SDE, de SDE+ en de SDE++.
- Opschalingsinstrument waterstof (€ 254,2 mln): het budget is met € 249,9 mln opgehoogd door het schuiven van budgetten uit 2024 en verder naar 2023. Daarnaast is het budget met € 4,3 mln opgehoogd ter financiering van de Specifieke Uitkering (SPUK) aan de gemeente Hoogeveen voor de uitvoering van een waterstofpilot in deze gemeente.

Tegenover deze verhogingen staan verlagingen van het verplichtingenbudget van:

- Doorsluis COVA-heffing (€ 5,3 mln): door de hogere brandstofprijzen in 2023 is minder aan de pomp getankt dan eerder begroot.
- Uitvoeringskosten klimaat medeoverheden (€ 7,9 mln): deze verlaging is een saldo van met name een afroaming van het budget voor de SPUK-regeling voor de uitvoeringskosten klimaat van de medeoverheden (-€ 13,3 mln) en een ophoging van het budget voor uitvoeringskosten medeoverheden op het gebied van kernenergie (+€ 6,2 mln).
- Garantie CCS/Porthos (€ 175,6 mln): voor de garantieregeling Porthos is vorig jaar € 153,7 mln uit de SDE-middelen gedekt. Daarnaast is € 21,9 mln aan provisies ontvangen op basis van de garantieregeling. Nu blijkt dat er geen beroep gedaan zal worden op de garantieregeling, wordt het gehele overtollige budget afgeboekt en in de reserve duurzame energie en klimaattransitie gestort.
- SDE+ (€ 108,9 mln): het budget is met € 5,8 mln verlaagd door budgetoverhevelingen naar lenW ter financiering van de kosten in 2023 van het Maritiem Informatievoorziening ServicePunt (MIVSP) en van de kosten voor het waarborgen van de scheepvaartveiligheid rond de windparken op zee. Daarnaast worden de Klimaatfondsmiddelen voor het flankerend beleid Wind op Zee met in totaal € 103,1 mln naar beneden bijgesteld, vooral omdat een groot deel van de geplande locatieonderzoeken van RVO pas in 2024 zullen plaatsvinden. Deze middelen blijven behouden voor 2024 vanwege de 100%-eindejaarsmarge die geldt voor Klimaatfondsbudgetten.
- Subsidieregeling Verduurzaming MKB (€ 14,3 mln): omdat er in 2023 nauwelijks aanvragen zijn ingediend voor de SVM-regeling, wordt het beschikbare verplichtingenbudget verlaagd naar € 0,2 mln.
- Warmtenetten Investeringssubsidie (WIS): het Klimaatfondsbudget wordt met € 50 mln naar beneden bijgesteld, omdat de subsidie voor een project naar verwachting pas in 2024 zal worden toegezegd. Ook deze middelen blijven behouden voor 2024 vanwege de 100%-eindejaarsmarge die geldt voor Klimaatfondsbudgetten.

Uitgaven

Subsidies

Hernieuwbare Energietransitie (HER+)

Op de middelen die bestemd zijn voor de HER+-subsidieregeling is er sprake van lagere uitgaven van € 8,5 mln, omdat er minder subsidievoorschotten in 2023 zullen worden uitbetaald dan eerder geraamd.

Demonstratieregeling Enrgie- en klimaatinnovatie (DEI+)

Op het kasbudget van de DEI+ is sprake van een onderuitputting van € 15,7 mln, vooral als gevolg van vertraging in de uitvoering van projecten.

SDE+

De verlaging van het SDE+-kasbudget met € 65,5 mln wordt enerzijds veroorzaakt door enkele grote budgetoverhevelingen naar de begroting van lenW (€ 5,8 mln) en een verschuiving van budget naar de SDE-regeling en de ISDE (€ 1,2 mln), anderzijds door verlaging van het Klimaatfondsbudget voor het flankerend beleid rond wind op zee (waaronder de locatieonderzoeken van RVO) met € 58,5 mln. Deze middelen blijven behouden voor 2024 vanwege de 100%-eindejaarsmarge die geldt voor Klimaatfondsbudgetten. Zie ook bij Verplichtingen.

ISDE

Hoewel de prognose voor de betalingen op de ISDE-regeling onzeker is, wordt op het totale kasbudget 2023 een relatief klein tekort verwacht. Om te voorkomen dat subsidiebeschikkingen hierdoor niet kunnen worden uitbetaald, wordt het kasbudget met € 8,7 mln opgehoogd.

Overige subsidies

Onder het budget Overige subsidies valt onder andere de Correctieregeling duurzame warmte. De middelen hiervoor zijn op basis van de motie Grimwis-Erkens vanuit het Klimaatfonds beschikbaar gesteld. Op deze middelen is sprake van een verlaging van € 30 mln, omdat dit deel van de in 2023 toegezegde subsidies pas in 2024 zal worden uitbetaald. Ook deze middelen blijven behouden voor 2024 vanwege de 100%-eindejaarsmarge die geldt voor Klimaatfondsbudgetten.

Subsidieondersteuning Verduurzaming MKB (SVM)

Omdat er in 2023 nauwelijks gebruik wordt gemaakt van de SVM-regeling, wordt het beschikbare kasbudget met € 5,3 mln verlaagd naar € 0,2 mln. Zie ook bij Verplichtingen.

IPCEI Waterstof

Het kasbudget voor de IPCEI Waterstof wordt met in totaal € 34 mln naar beneden bijgesteld als gevolg van vertraging in de gefinancierde projecten. Hiervan heeft € 31,8 mln betrekking op Klimaatfondsmiddelen. Deze middelen blijven behouden voor 2024 vanwege de 100%-eindejaarsmarge die geldt voor Klimaatfondsbudgetten.

Warmtenetten Investeringssubsidie (WIS)

Het Klimaatfondsbudget voor de WIS-regeling wordt met € 128,2 mln naar beneden bijgesteld omdat het overgrote deel van de betalingen op de beschikkingen die in 2023 worden afgegeven pas in 2024 zullen plaatsvinden. Ook deze middelen blijven behouden voor 2024 vanwege de 100%-eindejaarsmarge die geldt voor Klimaatfondsbudgetten. Zie ook bij Verplichtingen. Daarnaast wordt € 0,3 mln overgeheveld naar het apparaatsartikel (artikel 40) ter financiering van inhuur van beleidsmedewerkers die de WIS in 2023 begeleiden.

Investerings waterstofbackbone

Op de subsidie aan Gasunie voor het aanleggen van de waterstofbackbone zal naar verwachting in 2023 € 5,3 mln meer bevoorschot worden dan oorspronkelijke geraamd, daarom wordt het kasbudget met dit bedrag opgehoogd.

Garanties

Garantie CCS-porthos

Voor de garantieregeling Porthos is vorig jaar € 153,7 mln uit de SDE-middelen gedekt. Daarnaast is € 21,9 mln van de bij het Porthos-project betrokken partijen ontvangen aan betaalde provisies voor de garantieregeling, waarmee het uitgavenbudget eerder is opgehoogd. Nu blijkt dat er geen beroep gedaan zal worden op de garantieregeling, wordt dit overtollige budget in zijn geheel afgeboekt en in de reserve duurzame energie en klimaattransitie gestort. Zie ook bij Verplichtingen.

Opdrachten

Onderzoek en opdrachten

Naast een groot aantal kleinere mutaties wordt het beschikbare kasbudget verlaagd met € 5,1 mln doordat budget is verschoven naar Uitvoeringskosten klimaat medeoverheden ter financiering van de uitvoeringskosten op het gebied van kernenergieprojecten.

Energiehulp Oekraïne

Zie de toelichting bij Verplichtingen.

Bijdrage aan ZBO's/RWT's

Doorsluit COVA-heffing

Zie de toelichting bij Verplichtingen.

Bijdragen aan medeoverheden

Uitvoeringskosten klimaat medeoverheden

De verlaging van het budget met € 28,7 mln is een saldo van met name een verlaging van het budget van het Nationaal Programma RES met € 9,6 mln, een verlaging van het budget voor de SPUK-regeling voor de uitvoeringskosten van de medeoverheden met € 23,5 mln en een ophoging van het budget voor uitvoeringskosten medeoverheden op het gebied van kernenergie met € 5 mln.

Stortingen begrotingsreserve

Storting in begrotingsreserve duurzame energie en klimaattransitie

Zie de toelichting bij Verplichtingen.

Ontvangsten

ETS-ontvangsten

Op basis van een nieuwe inschatting van de voor 2023 verwachte ETS-ontvangsten wordt de ontvangstenraming met € 50 mln naar beneden bijgesteld.

Diverse ontvangsten

Op de RVO-ontvangsten van terugbetaalde subsidievoorschotten van de SDE, de SDE+ en de SDE++ wordt een tegenvaller verwacht van € 28 mln. De ontvangstenraming wordt met dit bedrag verlaagd, dekking wordt geboden door verlaging van de storting in de reserve duurzame energie en klimaattransitie met een even groot bedrag.

Toelichting op de begrotingsreserves

Tabel 20 Begrotingsreserve Duurzame energie en klimaattransitie (bedragen x € 1 mln)

Stand 1/1/2023	5.029,6
+ Geraamde storting	373,6
– Geraamde onttrekking	– 454,2
Stand (raming) per 31/12/2023	4.949,0

De begrotingsreserve voor duurzame energie en klimaattransitie is bestemd voor onbesteed gebleven middelen als gevolg van vertraging bij of het niet doorgaan van projecten waaraan subsidie is toegekend op basis van de SDE, de SDE+, de SDE++, de HER+ of de ISDE. Via de reserve blijven deze middelen ook in de toekomst beschikbaar voor het stimuleren van hernieuwbare energieproductie of CO₂-reductie. In 2023 zal in totaal € 373,6 mln in de begrotingsreserve gestort worden als onderuitputting op de SDE, de SDE+, de SDE++, de HER+, de ISDE en de garantieregeling CCS/Porthos (die voor het grootste deel vanuit de SDE-middelen is gefinancierd).

De verwachte onttrekking van in totaal € 454,2 mln betreft:

- de onttrekking van € 450 mln en toevoeging aan het SDE++-budget, als onderdeel van de in totaal € 1,7 mld onttrekking waartoe in de Startnota van het kabinet Rutte-III besloten is.
- De onttrekking van € 4,2 mln om de extra uitgaven op de SCE-regeling in 2023 als gevolg van het amendement-Sienot c.s. (Kamerstuk [35 570 XIII, nr. 12](#)) te dekken.

Tabel 21 Begrotingsreserve Aardwarmte (bedragen x € 1 mln)

Stand 1/1/2023	18,1
+ Geraamde storting	
– Geraamde onttrekking	– 0,1
Stand (raming) per 31/12/2023	18,0

De begrotingsreserve voor de garantieregeling Aardwarmte is bedoeld om het budget voor het mogelijk uitbetalen van verliesdeclaraties meerjarig in te kunnen zetten en een eventuele mismatch in de tijd tussen inkomsten (premies) en uitgaven (verliesdeclaraties) op te vangen. Om gebruik te kunnen maken van de garantieregeling Aardwarmte betalen marktpartijen een kostendeekkende premie aan de uitvoerder van de regeling (RVO.nl) die wordt gestort in de begrotingsreserve. In 2023 zijn er geen garanties verstrekt en dus ook geen provisies ontvangen. De onttrekking betreft de kosten die RVO maakt voor de uitvoering van de regeling.

Tabel 22 Begrotingsreserve aan ECN verstrekte leningen (bedragen x € 1 mln)

Stand 1/1/2023	6,6
+ Geraamde storting	
– Geraamde onttrekking	
Stand (raming) per 31/12/2023	6,6

De middelen in de begrotingsreserve risicopremie NRG zullen worden aangesproken als de Nuclear Research Group (NRG) – al dan niet tijdelijk of gedeeltelijk – niet kan voldoen aan de terugbetalingsverplichtingen volgens de afgesloten leningsovereenkomst.

3.5 Beleidsartikel 5 Een veilig Groningen met perspectief

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 23 Budgettaire gevolgen van beleid art. 5 Een veilig Groningen met perspectief (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amende- menten) (1)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (2)	Stand 2 ^e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	3.567.507	- 551.633	3.015.874
Uitgaven	3.589.290	- 580.447	3.008.843
Subsidies (regelingen)	627.580	- 23.100	604.480
Waardevermeerderingsregeling	105.984	- 59.000	46.984
Geestelijke bijstand	1.060	0	1.060
Duurzaam herstel	28.000	- 7.500	20.500
Woonbedrijf	3.646	0	3.646
Diverse subsidies versterken	119.677	43.400	163.077
Subsidiereregelingen bestuurlijke afspraken	213.933	0	213.933
Huurderscompensatie	350	0	350
Nieuwbouwregeling	4.930	0	4.930
Uitbreiding bereik woningsverbeteringssubsidie	150.000	0	150.000
(Schade)vergoeding	549.267	17.000	566.267
Vergoeding fysieke schade	329.946	- 33.000	296.946
Vergoeding waardedaling	67.500	0	67.500
Vergoeding immateriële schade	70.000	33.000	103.000
Commissie Bijzondere Situaties	4.459	0	4.459
Herbeoordeling waardedaling	17.031	0	17.031
Vastgelopen dossiers	22.669	- 5.000	17.669
Vergoeding zelf aangebrachte voorzieningen	6.862	0	6.862
Vergoeding schade door versterkingsmaatregelen	10.000	10.000	20.000
Knelpunten (bestuurlijke afspraken)	10.000	0	10.000
Versterken industrie	800	0	800
Knelpunten IMG	10.000	0	10.000
Versterken in eigen beheer	0	11.000	11.000
Duurzaam herstel	0	1.000	1.000
Opdrachten	1.788.923	- 405.771	1.383.152
Werkbudgetten	39.977	- 11.600	28.377
Versterkingsoperatie	848.377	- 299.500	548.877
Knelpunten (bestuurlijke afspraken)	24.157	0	24.157
Versterken industrie	241	0	241
Nieuwbouwregeling	0	0	0
Vergoeding Norg akkoord	856.671	- 96.671	760.000
Vastgelopen dossiers	4.500	- 3.000	1.500
Verduurzaming bij versterken	15.000	- 1.000	14.000
Duurzaam Herstel	0	6.000	6.000
Bijdrage aan agentschappen	201.172	0	201.172
Bijdrage RVO.nl	198.602	0	198.602
Bijdrage aan bestuur Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG)	2.570	0	2.570

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amende- menten) (1)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (2)	Stand 2 ^e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	1.400	180	1.580
TNO publieke SDRA	1.400	180	1.580
Bijdrage aan medeoverheden	413.602	- 168.300	245.302
Mkb-programma (bestuurlijke afspraken)	4.400	0	4.400
Nationaal Programma Groningen	138.095	- 45.000	93.095
Compensatie gemeenten en provincie (bestuurlijke afspraken)	15.650	0	15.650
Clustering en gebiedsfonds (bestuurlijke afspraken)	251.457	- 130.000	121.457
Sociaal-emotionele ondersteuning door gemeenten (bestuurlijke afspraken)	4.000	0	4.000
NCG bijdrage aan medeoverheden	0	6.700	6.700
Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	7.346	- 456	6.890
Adviescollege Veiligheid Groningen (ACVG)	3.098	0	3.098
Raad voor Rechtspraak	4.248	- 456	3.792
Ontvangsten	6.708.356	- 323.440	6.384.916
Ontvangsten NAM fysieke schade	268.600	0	268.600
Ontvangsten NAM uitvoeringskosten schade	201.433	0	201.433
Dividenduitkering EBN	2.381.600	0	2.381.600
Dividenduitkering GasTerra	3.600	0	3.600
Ontvangsten Mijnbouwwet	3.183.000	- 20.000	3.163.000
Ontvangsten NAM waardedaling	38.200	0	38.200
Ontvangsten NAM immateriële schade	55.700	0	55.700
Ontvangsten NAM publieke SDRA	2.827	0	2.827
Ontvangsten NAM versterken industrie	2.843	0	2.843
Ontvangsten NAM versterkingsoperatie	540.623	- 303440	237.183
Nationaal Programma Groningen (bijdrage NAM)	25.000	0	25.000
Ontvangsten NAM Nieuwbouwregeling	4.930	0	4.930

Tabel 24 Uitsplitsing verplichtingen (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amende- menten) (1)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (2)	Stand 2 ^e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	3.567.507	- 551.633	3.015.874
waarvan <i>garantieplichtingen</i>			
waarvan <i>overige verplichtingen</i>	3.567.507	- 551.633	3.015.874

Budgetflexibiliteit

Van het totale uitgavenbudget op artikel 5 in 2023 is circa 76% juridisch verplicht, 21% bestuurlijk gebonden en de overige 3% beleidsmatig gereserveerd. Dit is het geval omdat de meeste uitgaven op artikel 5 een verplichting zijn op basis van wettelijke of ministeriële regelingen of onderdeel zijn van de bestuurlijke afspraken uit november 2020. Daarbij is eveneens de grootste uitgavenpost in 2023, de vergoeding voor het Norg akkoord (€ 760 mln), juridisch verplicht.

Toelichting

Verplichtingen en uitgaven

Subsidies

Waardevermeerderingsregeling

De Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat heeft aangekondigd de waardevermeerderingsregeling te verlengen tot 1 februari 2024 (Kamerstuk [33 529, nr. 1171](#)). Het dan nog voor de regeling beschikbare budget uit de bij Voorjaarsnota 2022 vrijgemaakte € 145 mln wordt ingezet als dekking voor de aanpassingen van schadeafhandeling. De budgetmutatie om dit budget af te boeken voor de jaren 2024 t/m 2028 is verwerkt in de Nota van Wijziging op de Ontwerpbegroting 2024 (Kamerstuk [36 410 XIII, nr. 7](#)), de mutatie voor 2023 (- € 59 mln) in deze tweede suppletoire begroting van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat.

Na de aankondiging van de verlenging tot 1 februari 2024 is door de Tweede Kamer een amendement aangenomen waarin de regeling wordt verlengd tot 1 februari 2025 en wordt uitgebreid (Kamerstuk [36 410 XIII, nr. 25](#)). Uw Kamer wordt separaat geïnformeerd over de regeling.

Diverse subsidies versterken

Het verschil van € 43,4 mln wordt veroorzaakt door twee overhevelingen van de categorie opdrachten naar de categorie subsidies. Ten eerste is er € 40 mln overgeheveld omdat een deel van de versterkingsoperatie wordt uitgekeerd in de vorm van een subsidie in plaats van een opdracht. Dat blijkt meer te zijn dan verwacht. Ten tweede vindt er ten behoeve van betaling van een subsidie in het kader van het Zorgakkoord Groningen een overheveling van € 3,4 mln plaats van het werkbudget van VPG naar Diverse subsidies versterken

(Schade)vergoeding

Vergoeding fysieke schade

Sinds 1 juli 2020 besluit het IMG over (fysieke) schadevergoedingen aan bewoners uit Groningen die aardbevingsschade hebben als gevolg van de gaswinning. Alhoewel het door de wijzigingen in de schadeafhandeling onzeker is hoe de uitputting van het budget voor fysieke schade verloopt tot eind 2023, verwacht het IMG niet dat het volledige budget voor vastgelopen dossiers in 2023 tot besteding komt (- € 33 mln).

Vergoeding immateriële schade

Het IMG verwacht voor de regeling voor immateriële schadevergoedingen tot eind 2023 ca. € 33 mln meer uit te geven dan eerder geraamd, dit komt door een aantal door het IMG aangekondigde wijzigingen in de regeling (het gelijkstellen van uitkeringen van gezinsleden, de regeling voor het immateriële schade kinderen en jongeren en de verruiming van de regeling voor het beschikken van bezwaar).

Vergoeding schade door versterkingsmaatregelen

Tot 1 juli 2023 was er een aparte regeling «schade door versterkingsmaatregelen». Deze regeling is per 1 juli 2023 overgegaan in de Tijdelijke wet Groningen. Omdat dit wordt verantwoord onder de categorie (schade)vergoedingen wordt € 10 mln vanuit de categorie opdrachten overgeheveld.

Versterken in eigen beheer

Sinds de inwerkingtreding van de Tijdelijke Wet Groningen (TwG) per 1 juli 2023 is er ook de mogelijkheid om een vergoeding te ontvangen voor het in eigen beheer uitvoeren van versterking € 10 mln. Ook wordt een deel van de regeling verduurzaming bij versterking uitgekeerd via (schade)vergoedingen (€ 1 mln). Daarom wordt een overboeking van € 11 mln van het opdrachtenbudget naar (schade)vergoedingen gedaan.

Opdrachten

Werkbudgetten

De lagere uitgaven op het werkbudget komen voornamelijk door de overboeking van budget van het werkbudget NCG (- € 10,1 mln) naar de categorieën subsidies en bijdrage aan medeoverheden voor een subsidie voor het Zorgakkoord Groningen en twee specifieke uitkeringen voor het erfgoedprogramma. Daarnaast is uit het werkbudget van SGG (Schade en Gaswinning Groningen) een opdracht aan het KNMI gefinancierd (-€ 0,7 mln). Vanuit het werkbudget van VPG (Versterken en Perspectief Groningen) middelen beschikbaar gesteld aan vier gemeentes (Groningen, Old Ambt, Nieuwe Pekela, Westerkwartier) in het aardbevingsgebied. In het kader van de Sociale Agenda (-€ 0,7 mln).

Versterkingsoperatie

De lagere uitgaven op de versterkingsoperatie in de categorie opdrachten worden veroorzaakt door een neerwaartse bijstelling van uitgaven en overheveling van budget naar andere uitgavencategorieën.

Bij de ontwerpbegroting 2023 bedroegen de geraamde uitgaven in 2023 voor de versterkingsoperatie € 708 mln (waarvan € 600 mln in de categorie opdrachten en € 108 mln in de categorie subsidies). Bij de 1^e suppletoire begroting is de meerjarige raming voor versterken geactualiseerd en is het budget met circa € 243 mln verhoogd (opdrachten en subsidies), omdat de verwachting was dat er meer huizen versterkt zouden kunnen worden. Dit is echter niet gerealiseerd, waardoor er in de 2^e suppletoire begroting een neerwaartse bijstelling van € 240 mln plaatsvindt. Rekeninghoudend met de hieronder toegelichte overheveling van de categorie opdrachten naar andere uitgavencategorieën, komen de totale uitgaven (opdrachten en subsidies) voor de versterkingsoperatie op het niveau van de verwachting in de ontwerpbegroting 2023 (€ 712 mln).

Naast een bijstelling van de uitgaven, is € 40 mln overgeboekt naar Subsidies omdat een deel van de versterkingsoperatie wordt uitgekeerd in de vorm van een subsidie in plaats van een opdracht. Ook is er € 20 mln naar (schade)vergoedingen overgeheveld omdat er sinds de Tijdelijke wet Groningen per 1 juli 2023 de mogelijkheid is om vergoeding te ontvangen voor het in eigen beheer uitvoeren van versterking (- € 10 mln) en de vergoedingen voor schade door versterkingsmaatregelen overgegaan zijn naar de TwG (- € 10 mln). Tegenover bovenstaande verlagingen van het budget, staat een ophoging van € 1,5 mln voor Duurzaam herstel. Duurzaam herstel zal voor een deel worden uitgevoerd door de NCG.

Vergoeding Norg akkoord

Voor het gasjaar 2022-2023 wordt de vergoeding voor het Norg akkoord naar beneden bijgesteld op basis van de huidige gasprijs.

Bijdrage aan medeoverheden

Nationaal Programma Groningen

Met het Nationaal Programma Groningen (NPG) wordt geïnvesteerd in de leefbaarheid, economische ontwikkeling en energietransitie in Groningen. Hiervoor is in totaal 1,5 mld euro beschikbaar, deze middelen zijn in gelijke jaartranches aan de begroting van EZK toegevoegd. Besteding van middelen vindt plaats op basis van project aanvragen vanuit de regio. Deze worden beoordeeld en goedgekeurd door het algemene bestuur van het NPG. De realisatie volgt logischerwijs dit proces. In 2023 zijn er minder aanvragen gedaan dan waarvoor in totaal budget beschikbaar was. Daarom zijn de uitgaven met 45 mln naar beneden bijgesteld.

Clustering en gebiedsfonds (bestuurlijke afspraken)

In het kader van de bestuurlijke afspraken uit 2020 worden uitkeringen gedaan aan medeoverheden voor clustering van woningen en het gebiedsfonds (blokken B en D uit de bestuurlijke afspraken). Voor zowel Blok B en D geldt dat de middelen in 2023 niet volledig tot besteding komen.

Ontvangsten

Ontvangsten Mijnbouwwet

De lagere vergoeding voor het Norg akkoord leidt ook tot lagere ontvangsten voor de Staat. De ontvangsten Mijnbouwwet zijn daarom met € 20 mln naar beneden bijgesteld.

Ontvangsten NAM versterkingsoperatie

De ontvangsten voor versterkingsoperatie vallen lager uit dan verwacht (- € 303,4 mln), omdat de uitgaven lager uitvallen en de NAM 60% van de facturen betaalt.

3.6 Beleidsartikel 6 Bijdrage Nationaal Groeifonds

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 25 Budgettaire gevolgen van beleid art. 6 Bijdrage Nationaal Groeifonds (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (2)	Stand 2 ^e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	170.000	304	170.304
Uitgaven	10.000	304	10.304
Bijdrage aan andere begrotingshoofdstukken	10.000	304	10.304
Bijdrage aan het Nationaal Groeifonds	10.000	304	10.304
Ontvangsten	0	0	0

Tabel 26 Uitsplitsing verplichtingen (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (2)	Stand 2 ^e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	170.000	304	170.304
<i>waarvan garantieverplichtingen</i>			
<i>waarvan overige verplichtingen</i>	170.000	304	170.304

Budgetflexibiliteit

De mate van budgetflexibiliteit is terug te vinden bij de afzonderlijke artikelen van Hoofdstuk L - Nationaal Groeifonds.

Toelichting

Verplichtingen en uitgaven

Bij de ontwerpbegroting 2023 is het NGF omgezet van een niet-departementale begroting in een begrotingsfonds. Toen is eenmalig een reeks aan apparaatskosten overgeboekt naar de EZK-begroting, omdat een begrotingsfonds geen eigen apparaatsartikel heeft. Een onderdeel van die reeks is het opdrachten- en onderzoeksbudget voor de directie Nationaal Groeifonds van EZK. Jaarlijks wordt een eventueel overschot van dat budget via dit voedingsartikel teruggeboekt naar het NGF, opdat de middelen voor het NGF behouden blijven. Dit jaar was er sprake van een overschot van € 304.000.

4 De niet-beleidsartikelen

4.1 Artikel 40 Apparaat Kerndepartement

Tabel 27 Apparaatsuitgaven Kerndepartement (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amende- menten) (1)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (2)	Stand 2 ^e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	638.866	- 6.156	632.710
Uitgaven	638.866	- 6.156	632.710
Personele uitgaven	458.145	- 10.554	447.591
<i>waarvan eigen personeel</i>	414.097	- 6.289	407.808
<i>waarvan inhuur externen</i>	22.159	7.188	29.347
<i>waarvan overige personele uitgaven</i>	21.889	- 11.453	10.436
Materiële uitgaven	180.721	4.398	185.119
<i>waarvan ICT</i>	10.913	- 6.950	3.963
<i>waarvan bijdrage aan SSO's</i>	13.382	0	13.382
<i>waarvan DICTU</i>	19.614	0	19.614
<i>waarvan overige materiële uitgaven</i>	136.812	11.348	148.160
Ontvangsten	151.181	- 28.047	123.134
<i>NCG</i>	110.354	- 28.047	82.307
<i>Overig</i>	40.827	0	40.827

Toelichting

Verplichtingen en uitgaven

Personele uitgaven

De raming van de personele uitgaven wordt verlaagd met € 10,6 mln onder andere op grond van:

- Inzet van middelen à € 14,9 mln voor problematiek elders op de begroting.
- Wegens een herschikking is het personele budget verlaagd (€ 4,2 mln) ten behoeve van in- en uitbesteding.
- De totale personele uitgaven zijn verhoogd met € 7,2 mln in verband met overhevelingen vanuit (beleids)directies voor de inhuur van externen.
- Een verhoging van de personele uitgaven (€ 1,5 mln) die gedekt wordt door het Ministerie van IenW voor de kosten van het toezicht dat ACM voor IenW uitoefent op de vervoerssectoren spoor, loodsen, luchtvaart en personen.

Materiële uitgaven

De raming van de materiële uitgaven wordt verhoogd met € 4,4 mln onder andere op grond van:

- Een afroaming van het ICT-ontwikkelbudget ten behoeve van eerdergenoemde EZK brede problematiek (€ 5,0 mln). Deze ruimte is ontstaan doordat er in 2023 minder ICT-claims zijn ingediend en/of gehonoreerd.

- Wegens een herschikking is het materiële budget verhoogd (€ 4,2 mln) ten behoeve van in- en uitbesteding.
- Een verhoging van de materiële uitgaven van de NCG naar aanleiding van een tekort op basis van de laatste prognose van de NCG (€ 4,5 mln).

Ontvangsten

De raming van de ontvangsten wordt verlaagd met € 28,0 mln op grond van de bijstelling naar de prognose van de NCG.

4.2 Artikel 41 Nog onverdeeld

Tabel 28 Nog onverdeeld (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (2)	Stand 2 ^e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	0	0	0
Uitgaven	0	0	0
Prijsbijstelling	0	0	0
Loonbijstelling	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0
Ontvangsten	0	0	0

Toelichting op de verplichtingen en uitgaven

Er zijn geen mutaties bij het artikel «Nog onverdeeld».

5 Agentschappen

5.1 Nederlandse Emissieautoriteit (NEa)

Tabel 29 Exploitatieoverzicht baten-lastenagentschap NEa (Tweede suppletoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

	(1) Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amendementen)	(2) Mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Totaal geraamd (3) = (1) + (2)
Baten			
-Omzet	17.570	– 2.100	15.470
<i>waarvan omzet moederdepartement</i>	12.593	– 2.100	10.493
<i>waarvan omzet overige departementen</i>	4.977	0	4.977
<i>waarvan omzet derden</i>	0	0	0
Rentebaten	0	0	0
Vrijval voorzieningen	0	0	0
Bijzondere baten	0	0	0
Totaal baten	17.570	– 2.100	15.470
Lasten			
Apparaatskosten	16.512	– 3.100	13.412
-Personele kosten	12.689	– 2.800	9.889
<i>waarvan eigen personeel</i>	10.955	– 2.800	8.155
<i>waarvan inhuur externen</i>	1.092	0	1.092
<i>waarvan overige personele kosten</i>	642	0	642
-Materiële kosten	3.823	– 300	3.523
<i>waarvan apparaat ICT</i>	1.799	– 300	1.499
<i>waarvan bijdrage aan SSO's</i>	1.555	0	1.555
<i>waarvan overige materiële kosten</i>	469	0	469
Rentelasten	29	0	29
Afschrijvingskosten	1.030	0	1.030
-Materieel	0	0	0
<i>waarvan apparaat ICT</i>	0	0	0
<i>waarvan overige materiële afschrijvingskosten</i>	0	0	0
-Immaterieel	1.030	0	1.030
Overige lasten	0	0	0
<i>waarvan dotaties voorzieningen</i>	0	0	0
<i>waarvan bijzondere lasten</i>	0	0	0
Totaal lasten	17.570	– 3.100	14.470
Saldo van baten en lasten gewone bedrijfsuitoefening	0	1.000	1.000
Agentschapsdeel Vpb-lasten	0	0	0
Saldo van baten en lasten	0	1.000	1.000

Toelichting op de baten

Omzet moederdepartement

De omzet EZK daalt met € 2,1 mln als gevolg van het later aannemen dan verwacht van nieuwe medewerkers (zie verder de toelichting bij personele kosten). Hierdoor worden minder uren geschreven. Wel is het percentage directe uren per medewerker hoger dan vooraf ingeschat, waardoor de daling van de omzet niet gelijk is aan de daling van de kosten van personeel.

Toelichting op de lasten

Personele kosten

Ter voorbereiding op de nieuwe taken en voor uitbreiding van taken zijn in 2023 extra personeelsleden begroot. Een groot deel hiervan is en wordt later in het jaar aangenomen dan verwacht, mede door de krappe arbeidsmarkt. Hierdoor zijn de personele kosten € 2,8 mln lager dan verwacht.

Materiële kosten

De kosten voor ICT-projecten dalen met € 0,3 mln. Dit is veroorzaakt door de krappe arbeidsmarkt voor ICT personeel.

Tabel 30 Kasstroomoverzicht baten-lastenagentschap NEa (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	(1) Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amendementen)	(2) Mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Totaal geraamd (3) = (1) + (2)
1. Rekening courant RHB 1 januari + depositorekeningen	3.225	0	3.225
Totaal ontvangsten operationele kasstroom (+)	17.570	- 2.100	15.470
Totaal uitgaven operationele kasstroom (-/-)	- 16.541	3.100	- 13.441
2. Totaal operationele kasstroom	1.030	1.000	2.030
Totaal investeringen (-/-)	- 1.414	0	- 1.414
Totaal boekwaarde desinvesteringen (+)	0	0	0
3. Totaal investeringskasstroom	- 1.414	0	- 1.414
Eenmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)	- 2.821	0	- 2.821
Eenmalige storting door moederdepartement (+)	0	0	0
Aflossingen op leningen (-/-)	- 843	0	- 843
Beroep op leenfaciliteit (+)	1.414	0	1.414
4. Totaal financieringskasstroom	- 2.250	0	- 2.250
5. Rekening courant RHB 31 december (=1+2+3+4)	591	1.000	1.591

Toelichting op het kasstroomoverzicht

De operationele kasstroom bestaat uit het geraamde saldo van baten en lasten gecorrigeerd voor afschrijvingen en vooruit ontvangen en vooruit betaalde bedragen.

5.2 Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl)

Tabel 31 Exploitatieoverzicht baten-lastenagentschap RVO. nl (Tweede suppletoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

	(1) Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amendementen)	(2) Mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Totaal geraamd (3) = (1) + (2)
Baten			
-Omzet	1.054.012	73.480	1.127.492
<i>waarvan omzet moederdepartement</i>	<i>548.759</i>	<i>29.482</i>	<i>578.241</i>
<i>waarvan omzet overige departementen</i>	<i>470.062</i>	<i>52.633</i>	<i>522.695</i>
<i>waarvan omzet derden</i>	<i>35.191</i>	<i>- 8.635</i>	<i>26.556</i>
Rentebaten	0	0	0
Vrijval voorzieningen	0	0	0
Bijzondere baten	0	0	0
Totaal baten	1.054.012	73.480	1.127.492
Lasten			
Apparaatskosten	1.043.912	96.480	1.140.392
-Personele kosten	570.235	83.458	653.693
<i>waarvan eigen personeel</i>	<i>417.806</i>	<i>49.429</i>	<i>467.235</i>
<i>waarvan inhuur externen</i>	<i>137.661</i>	<i>32.999</i>	<i>170.660</i>
<i>waarvan overige personele kosten</i>	<i>14.768</i>	<i>1.030</i>	<i>15.798</i>
-Materiële kosten	473.677	13.022	486.699
<i>waarvan apparaat ICT</i>	<i>3.846</i>	<i>268</i>	<i>4.114</i>
<i>waarvan bijdrage aan SSO's</i>	<i>191.463</i>	<i>3.348</i>	<i>194.811</i>
<i>waarvan overige materiële kosten</i>	<i>278.368</i>	<i>9.406</i>	<i>287.774</i>
Rentelasten	0	0	0
Afschrijvingskosten	10.100	0	10.100
-Materieel	100	0	100
<i>waarvan apparaat ICT</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>waarvan overige materiële afschrijvingskosten</i>	<i>100</i>	<i>0</i>	<i>100</i>
-Immaterieel	10.000	0	10.000
Overige lasten	0	0	0
<i>waarvan dotaties voorzieningen</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>waarvan bijzondere lasten</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Totaal lasten	1.054.012	96.480	1.150.492
Saldo van baten en lasten gewone bedrijfsuitoefening		- 23.000	- 23.000
Agentschapsdeel Vpb-lasten	0	0	0
Saldo van baten en lasten		- 23.000	- 23.000
Mutatie POK-Wau	0	23.000	23.000
Saldo van baten en lasten na resultaatbestemming	0	0	0

Toelichting op de baten

Gedurende het jaar is een tariefstijging van (2,5%) doorgevoerd. Dit heeft bijgedragen aan een omzetstijging van het gehele opdrachtenpakket.

Omzet moederdepartement

De totale mutatie in de omzet vanuit het moederdepartement bedraagt € 29,5 mln. Deze mutatie wordt vooral veroorzaakt door de grote aanvullende opdracht TEK (€ 12,1 mln) van het DG Bedrijfsleven en Innovatie (B&I), en door twee nieuwe opdrachten van DG Klimaat en Energie

(K&E): de bekostiging van het plafond van energietarieven (CEK23) (€ 4,3 mln) en het Bescherm en Herstelplan Gas n.a.v. de Russisch-Oekraïense oorlog (€ 0,9 mln). De opdracht van DG Groningen en Ondergrond (DG G&O) is lager dan was voorzien in de ontwerpbegroting (- € 9,8 mln).

Omzet overige departementen

De totale mutatie in de omzet van overige departementen bedraagt € 52,6 mln. Deze mutatie wordt voornamelijk veroorzaakt door een hogere omzet op opdrachten van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij (LNV) (€ 44,8 mln). Dit betreft onder andere aanpak piekbelasting, subsidieregeling behoud grasland, project Maripark en intensivering op bestaande opdrachten (bv. GLB implementatie fase 1). De definitieve opdracht van het Ministerie van Buitenlandse Zaken is hoger dan begroot (€ 11,8 mln). Dit komt enerzijds doordat in de oorspronkelijke raming de opdracht van het Centrum tot Bevordering van de Import uit ontwikkelingslanden nog niet volledig was opgenomen. Anderzijds is de opdracht voor de Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking combi-aanpak versterkt. De stijging van de omzet overige departementen, als gevolg van bovenstaande opdrachten, wordt deels gedempt door een lagere omzet dan begroot op opdrachten van andere ministeries.

Omzet derden

De totale mutatie in de omzet van derden bedraagt – € 8,6 mln. Deze mutatie wordt grotendeels veroorzaakt door het feit dat de omzet van Provincies lager is dan begroot. De opdracht Nieuw Gemeenschappelijk Landbouw Beleid is in de ontwerpbegroting voor € 5,5 mln opgenomen, maar heeft veel vertraging opgelopen. Dit leidt tot een mutatie van – € 5,5 mln.

Toelichting op de lasten

De lasten zijn gestegen met € 96,5 mln. De toename van het opdrachtvolume zoals hierboven toegelicht leidt tot hogere uitvoeringskosten. Dit vertaalt zich in een stijging van de personele lasten (€ 83,5 mln), waarbij de kosten voor ambtelijk personeel harder zijn gestegen (€ 49,4 mln) dan de kosten voor externe inhuur (€ 33,0 mln). De materiële kosten zijn gestegen met € 13,0 mln. De toename van het opdrachtenpakket leidt tot een stijging van € 9,4 mln aan overige materiële kosten. De bijdrage aan Shared Service Organisaties is gestegen met € 3,3 mln. De verwachting is € 23 mln aan uitgaven te realiseren onder het programma Transparantie in informatie en het Rijksbrede programma Werken aan Uitvoering.

Tabel 32 Kasstroomoverzicht baten-lastenagentschap RVO. nl (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	(1) Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amende- menten)	(2) Mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Totaal geraamd (3) = (1) + (2)
1. Rekening courant RHB 1 januari + depositorekeningen	187.848	- 3.369	184.479
Totaal ontvangsten operationele kasstroom (+)	1.054.012	73.480	1.127.492
Totaal uitgaven operationele kasstroom (-/-)	- 1.043.912	- 96.480	- 1.140.392
2. Totaal operationele kasstroom	10.100	- 23.000	- 12.900
Totaal investeringen (-/-)	- 28.500	700	- 27.800
Totaal boekwaarde desinvesteringen (+)	0	0	0
3. Totaal investeringskasstroom	- 28.500	700	- 27.800
Eenmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)	0	0	0
Eenmalige storting door moederdepartement (+)	0	23.560	23.560
Aflossingen op leningen (-/-)	- 16.000	0	- 16.000
Beroep op leenfaciliteit (+)	28.500	- 700	27.800
4. Totaal financieringskasstroom	12.500	22.860	35.360
5. Rekening courant RHB 31 december (=1+2+3+4)	181.948	- 2.809	179.139

Toelichting op het kasstroomoverzicht

In het kasstroomoverzicht is te zien dat de ontvangsten en uitgaven van RVO zijn gestegen ten opzichte van de vastgestelde begroting. Verder heeft RVO vanuit het Rijksbrede programma Werken aan Uitvoering voor de uitvoering van het bestedingsplan voor 2023 een bijdrage vanuit het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat ontvangen van € 20,6 mln. Daarnaast heeft de RVO een bijdrage gekregen van € 3,0 mln voor de Parlementaire Onderzoekscommissie Kindertoeslag en de Wet Open Overheid.